

RÂNDUNICA

FÓIE LITERARĂ-BELETRISTICĂ.

APARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj
IN SIBIIU, DE TREI ORI PE LUNA.

PROPRIETAR-EDITOR ȘI REDACTOR

SILVESTRU MOLDOVAN.

SUMARUL:

Poetul (trad.)	Iuliu Roșca.
Profesorul Iordache	Marg. Moldovan.
Invocațiune	O. Bocca.
Regina balului (Noveletă)	V. R. Buticescu.
Epigrame	C. Rom. I. Scurtu.
George Dandin sau bărbatul înșelat (trad)	Iosif Schiopul.
Științe popularisate	Gr. Mărunțeanu.
Rămurele:	
Impresii de călătorie	Ilie din Urseni.
Feliurite	* * *

Apare:
în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:
Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

POETUL.

După A. Roques.

*Poet nu-i visătorul cel singur, fără nume,
Ce plângerile sale dór scie-a le-asculta
Și nu simte din toate durerile din lume
De cât durerea sa.*

București.

*Poet e-acel al cărui blând suflet, cu iubire,
Ca cel al lui Christ Domnul, ce pentru om murî,
Ar vrea cu-ale lui aripi întréga omenire
Să pótă-acoperi!*

Iuliu Roșca.

PROFESORUL IORDACHE.

Novelă.

(Sfârșit.)

Margareta Moldovan.

Încă astăzi dómna.

— Pentru ce așa iute?

— Că-ă mă rog, nu pot rămânea... plec, sărut
mănușile — și se Iordache voind să plece.

— Stăi, stăi pentru Dumnezeu, cum fugi așa, vino
încóce să vorbim cel puțin o jumătate de óră împreună... nu te înțeleg deloc.

Iordache, ca un băiat supus disciplinei, se apropia
fără să scie ce face.

— Leniți dragă, uite domnul Iordache — tu pót
nici nu l'ai vădut încă?

— Ba-a da — și se Eleonora abia înțelegibil.

— Ți-e rău Lenițo?

— Nu-u mamă, nu mi-e nimic — răspunse ea re-
culegându-se îndată ca trezită din somn și se sculă de
pe scaun.

— Să mergem în odaie, domnule profesor — re'n-
cepă din nou dómna Căldărescu — poftescă la noi și
ne spune cum ai venit, când... în sfârșit tot, tot.

Iordache le urma ca un păcătos, cu capul plecat,
pe când Eleonora se rădima de mamă-sa, ca să nu
cađă, întru atât au fost părăsit-o puterile.

Nu se mai putăa gândi la nimic, îi furnica prin
tot corpul.

Eleonora se lăsă obosită pe canapea, ér Iordache
să puse în fața ei pe un scaun.

Abia acum începea Iordache să se reculegă și se
se impace cu gândul că e realitate ceea ce se petrecea
cu el. Degetele îi țepeniseră pe cartea, ce o ținea în
mână.

Ședând așa se transportă în trecut. când ședea
față în față cu Eleonora, care și atunci ședea pe ca-
napea, ér el îi cetea.

Ca și când nu ar fi fost nici o întrerupere a ace-
lor timpuri, Iordache se uită cu privirile lui blânde în
fața Eleonorei, numai atunci observă cât de mult s'a
schimbat.

Chiar și dómnei Căldărescu, care nici idee nu avea
de sentimentele interne ale Eleonorei și ale lui Iordache,
i-au trebuit câte-va momente să își pótă da séma pe
deplin de surprinderea neașteptată.

— Nu ai fost alaltăeri séra, domnule profesor, prin
poeniță?

— Ba da, am fost, am făcut plimbare.

— Te-am vădut, dar nu mi-am putut da séma cine
póte fi.

— Spune-mi, te rog, cum ai venit dta aici și când?

— Eu sunt de o săptămână pe aici dómna, noro-
cul sau nenorocul m'a adus, nu sciu. Pe la sfârșitul lui
Maiu am primit scrisóre dela doi prietini, că vor veni
aici și se viu și eu se ne întâlnim. Sunt doi colegi de
universitate, cu cari nu m'am întâlnit de șase ani. Étä

istoria venirii mele, e scurtă și secă, ca totă istoria vieții mele.

— Și au sosit colegii dtale? — duse Eleonora, ca să dică și ea ceva, să temea, să nu observe mama-sa presiunea ce i-a cauzat-o lordache.

Lordache când îi auzi vocea, rămase pe un moment mut, se uita la ea, ca la o iconă sfântă.

— Nu domnișoră Leni — răspuse cu glas môle de tot — n'au sosit deși îi așteptam în totă ziua.

— Atunci pentru ce voiai să pleci? — întrebă dōmna Căldărescu.

— Vreau și acum dōmnă, voiu pleca încă astă sēra.

— Nu te înțeleg.

— Pōte, cā nu mă înțelegēți dōmnă, dar trebuie să plec, nu pot rămānea, ce să fac aici?

— Ce să faci? Te invitām noi să vii în totă ziua la noi, să mergem la primblare...

— Nu să pōte.

Eleonora în timpul cāt vorbea lordache cu mama-sa, se uita la el și îl află îmbētrānit. Fața lui însă avea espresiunea blāndetei și bunetei și acum ca și atunci.

— Se pōte ore — își gândi ea — ca acest om cu căutături așa blānde să fie un fățarnic și un mișel? Par'cā ērāș nu-mi vine a crede, cu tōte, cā a dat dovedi despre vinovăția lui... Ca să nu dea însă ansă de bănueli din partea mamei sale, începū și ea a vorbi cu el.

Conversarea să sfirși cu aceea, cā lordache a amēnat plecarea.

— Dōmne, Ție am să îți mulțamesc, cā mi-ai dat gândul să viu aici — duse lordache pe drum mergēnd cātră locuința lui — pōte nu o mai vedeam în veci. I-am audīt vocea, am vēdūt-o cu ochi vii, ce fericit sunt ērāș... A vorbit cu mine, Dōmne... eu nu doresc mai mult, numai să o tot aud, să o tot vēd... A slābit mult, să vede cā suferē... Am să o îngrijesc ērāș, am să-i cetesc, să-i vorbesc... voiu face tot ce mi-a porunci

ea, numai să o pot vedea... Dar ore sunt singure aici? Nici nu le-am întreat! Ore nu-i vr'un tiner, unul față de care... ah, îl urēsc de esistā vr'unul în apropierea ei. De îl vēd în grația ei, îl sugrum ca pe un șerpe, nu îl sufer, nu... Pfui, dar ce nerod mai sunt! Leni nu mă pōte suferi, mi-a scris-o Barța, îi port scrisōrea și acum încă la mine... Adevērat, cā sunt nesuferit, dar este vina naturei, n'am darul acela, care ar trebui să-l aibā un om tiner, sunt sēc, uricios, m'am prostit în afurisitele de cărți... le arunc!... pe tōte le arunc!... Ecā altā prostie din capul meu eșitā. Leni nu mă pōte suferi, pe cānd cărțile, acele foi îngālbenite îmi mai țin viața: ele mi-au fost prietinile mele nedespărțite până acum... Oh Leni, Leni mai bine nu te-aș fi întēlnit nici cānd... Aș fi voit să plec, dar nu pot, mă simt ca înlāntuit acum de ea... Oh, de-ar sci măcar în parte cum o stimez, cum o ador... din tōtā inima... Dar ce folos, ea mă uresee, o sciū... barem de nu aș sci-o. —

Tōtā ziua aceea a umblat lordache rātācitor prin poeniță și dōmne de cāte ori să trezea, cā e ērāș la ferēstra ei. Pe Eleonora însă nu o vēduse pe la ferēstrā, nici pe afarā.

În ziua urmātore s'au întēlnit la fântānă.

Lordache umplū pāharul Eleonorei cu apă și îl dādū. Au făcut apoi primblarea împreună prin parc.

Dōmna Căldărescu să întēlni cu alte dōmne și rămase cu ele. Eleonora mergea înainte cu lordache.

— Dșōrā Leni aș fi peste măsurā fericit, dacā mi-ai putea talmāci, cā ore norocul sau nenorocul m'a adus aici și pe mine — duse lordache cu voce tremurāndă de emoțiune.

— Asta nu Ți-o pot talmāci, domnule.

— Nu, pentru cā nu vreai, sciū, sciū cā mă uresci, o sciū — duse el tremurānd și fără a să putea stāpāni.

— De unde sciī?

— Sciū, dșōrā Leni, sciū tot... mă uresci, nu mă pōți vedea...

RĂMURELE.

Impresii de călătorie

de Ilie din Urseni.

Bucuresci, Septembrie, 1894.

Între Fetesci și Bucuresci să estinde vestita câmpie a *Bărăganului*, care oferă puțină variațiune ochiului curios al călătorului. Afară de latifundiile — presărate cu liveți de erbă, mălaiști și holde — nu observi de cāt din cānd în cānd cāte-o *oasă* de pomi și copaci, drept semn, cā acolo să aflā o colonie de locuitori. Rārimea satelor este în parte cauzată prin lipsa de apă. Guvernul cheltuesce de mai mulți ani sume mari pentru întocmirea unei fântāni artesiane, darā abia în anul acesta s'a ivit ceva prospect de reușită și încă la o afunțime considerabilă de 450 m.

Pe acest câmp să aflā și unele *sate model*, construite din partea guvernului, ceea ce e cu atât mai recomandabil, cu cāt des am observat în România locuințe țērānesci mici, scunde, cu ferestri infundate etc. Ai sta să desperezi de sănētatea locuitorilor acestor case, dar te mângāie împrejurarea, cā ocupațiunea lor în liber și crepăturile din ușe, cauzate de sārācie, suplinesc inconștient lipsa cunoscințelor igienice. — Aerul infectat să premenesce de sine.

Un sentiment de monotonie mă putea cuprinde, dacā dl deputat al camerei *Leca* nu mi-ar fi oferit prilejul unor

discuții interesante. D-nia sa cu o deosēbitā preveniēntā m'a întreținut cu deslușiri mai de aprōpe asupra raporturilor din România, despre cari din jurnalistica parțială — adeseori degenerată și plină de patime — nu te pōți informa corect.

Durere numai, cā nesce incidente neașteptate ni-au intrerupt dela un timp.

Sē suise anume la o haltā o *babă-hārcă* în cupeul nostru, care avea cel puțin 80—85 ani. Ivirea ei n'a fost „a bună“. Cānd o vēđui mai întâiu mă și cuprinsērā nesce presimțiri reci și neplăcute, cari s'au și isbāndit. Restul călătoriei până la Bucuresci n'a fost de cāt lanțul unor întēmplări neexplicabile. Pe cāt de mult doream să ajung în capitalā, pe atât de nepāsător, chiar îndārjit, să arāta trenul față de dorul meu, cāci a început a-și domoli sborul până ce în urmă și un car cu boi ar fi putut rivalisa cu el. Călătorii își pierd paciința și la procima stațiune intrēbā cauza acestui mers cātinel. Mașinistul declarā mașina de defectuōsă. Studențimea somēzā pe oficialii stațiunii să cērā telegrafice altā mașină dela Bucuresci, dar — ciudatā coincidentā — și comunicațiunea prin fir electric era intreruptā. Nerābdarea tinerimei era mare, mai ales cā cāți-va tehnici esaminānd mașina, o aflā pe deplin capabilā pentru continuarea drumului. La aceste să mai adaug vēștile, cā în Bucuresci ar fi nelinistā mare, bātāi, cā pre tinerii de preste Carpați au să-i prindā etc. etc. Pāream a deveni eroii unui epos, a cārui evenimente le conduce māna nevēđutā a așanumitei „mașinerii epice“.

— Cine ți le-a spus?
 — Am aflat tot . . . da, ai dreptate, sunt uricios, ne-suferit, sunt om slab.
 — O recunosci, că ești om slab?
 — Da, o recunosc.
 — Aceea e bine, că recunosci!
 — Recunosc totul.
 — Cum totul . . . va să dică dta ai fost cauza . . .
 — Da am fost cauza, pentru că . . .
 — Pentru Dumnețeu, spune omule, cum ai ajuns la ele? — ăise Eleonora surprinsă din sēmă afară.
 — La ce?
 — La ne'nțelegeri.
 — Cu cine?
 — Cu Veran.
 — Cu-u Ve-eran? Cum vii dta la Veran?
 — Dar nu de ei vorbești?
 — De cine, de ei?
 — De Veran și de Padu.
 — Nu te înțeleg?
 — Apoi bine, nu ai vorbit adinea-ori de Veran și de duelul lui cu Padu?
 — Nici prin gând nu mi-a trecut!
 — Atunci cum poți dice că recunosci, pentru Dumnețeu, domnule, te rog spune-mi totul nu mă tortura.
 — Dșoră Leni, ce să-ți spun, nu vreau să te superi ărași pe mine. Dar nu te înțeleg, ce să-ți spun, te rog intrăbă și îți răspund — ăise Iordache împreunându-și mâinile și rugându-o.
 — Cum ai ajuns dta de ai făcut intrigă între Padu și Veran?
 — Eu? Intrigă? pentru Dumnețeu ce vorbești, dșoră Leni!
 — Dar nu dta ai fost intrigantul? — domnule știu totul! — ăise Eleonora cu voce rezolută.
 — Mă jur pe Dumnețeu și pe consciința mea, că nu am știut nimic de tōtă intriga lor, până ce nu a venit Veran la mine, să mă rōge să-i fiu secundant.

Mulți nu vor ști, în ce consistă acēsta mașinerie. Un exemplu va clarifica lucrul. Renumitul poet engles *Pope* enarēză în o poezie a sa următōrea întēmplare: Un domn bătrân se îndrăgostesc de o copilă frumoasă dar sēracă. Imprejurări nefavoritōre o silesc să-i devie soție. Nenaturalitatea acestei legături justifică nisuiința muierii de a-și căuta alt ibovnic, pe care-l află în tinērul grădinar. Bătrânul orbesce și în jalușia lui nu lasă femeia de mână nici când, dar tinereta află expedient. Intr'o ăi frumoasă se duc ambii și s'asađă în grădină sub un pom plin de fructe. Grădinarul era suit în corōna lui. Tinēra femeie deșteptă bătrânului pofta de pōme, dar fiind corōna înaltă îl rōgă să-i ajute a se sui în pom. Grădinarul intinde ibovniciei mâinile, o ridică și o așeđă pe o crēngă grōsă. O putere supranaturală redă atunci bătrânului vederea și rămāne surprins, când observă pe tinerii potriviți „mână 'n mână, gură 'n gură“. Acēsta putere supranaturală este *mașineria epică*.

Māna unei asemenea puteri să părea a fi cauza la stricarea mașinei dela tren și dela telegraf. Acēsta presupunere mi să părea cu atât mai justă, cu cât mă uitam mai lung la baba de vis-a-vis, care cu nepăsare mai mult ca flegmatică aprindea o sugaretă după alta și să acoperea de norii fumului, din cari numai ochii schinteiau din când în când. Ea era cu atât mai suspectă, că nu împărtășea iritarea, de care toți ceialalți eram cuprinși.

În sfirșit după un popas de câte-va ore, mașinistul, — ce primea poruncile, nu dela șeful stațiunii, ci

— Nu să pōte domnule!
 — Ei hine, pe ce să mă jur încă, sau mă cređi un om așa de slab, care jură pe numele lui Dumnețeu degiaba? Imi pare rēu. și atunci nu mai avem ce vorbi, mă recomand . . .
 — Stai domnule, nu mă lăsa așa nedumerită, stāi și imi limpeșce tot lucrul. — Cine a fost dar urzitorul duelului?
 — Padu.
 — Padu? Știi sigur?
 — Da, mă jur pe Dumnețeu, că îi așa.
 — Și dta nu ai avut nici o parte în el?
 — Numai aceea, că am fost secundant.
 — Pentru ce nu ai venit dta atunci să mă avizezi despre catastrofa aceea grozavă.
 — Eu, Dōmne păzescă, să duc scirea despre o așa nenorocire în casa cuiva. Nu, nici odată! Bucuroș aș fi murit eu atunci în locul lui Veran, cel puțin sciam, că vei fi fericită.
 — Ai fi fost în stare să o faci asta?
 — Da, și dacă nu imi cređi, îți stau la dispoziție ori când. Pentru fericirea dtale imi rischez viața cu plăcere.
 — Domnule Iordache, de grăiesci acum adevērul, imi faci cea mai mare mângāiere.
 — Dar dta mă urēsci pe mine, cum pot eu să te mângāiu?
 — Cine ți-a spus?
 — O știu eu, dșoră Leni, mi-a spus-o, nu, — mi-a scris . . .
 — Cine?
 — Nu îți pot spune.
 — Ță veđi că ești rēutācijas!
 — Nu sunt, — ah, ce să fac — îți arēt, scrisōrea — este la mine. — Dicēnd aceste, scōse scrisōrea din busunar.
 — Aceea este scrisōrea lui Padu, cum vine la dta?
 — Nu este a lui Padu, este a unui prietin al meu, a lui Barța.

dela prefectul districtului, în care ne aflam și care încă era de față — anunță, că locomotiva a mai prins puteri și încet-încet va suporta calea până la București.

În urma acestor incidente am ajuns abia cătră mieđul nopții în gara de nord, unde zeci de mii cetățeni așteptau sosirea nōstră încă dela orele 6.

După primirea insufletită să înșiră tot publicul în convoiul monstru și cu musica în frunte să îndrepta spre centrul orașului. Ajunși pe Bulevard de-odată să face întunec besnă. Bătrânului din poezia lui *Pope* i-a dat puterea supranaturală vedere, ăr nōuē ne-a luat-o stingēnd lămpile electrice, ce ne luminau calea. Mi-a venit din nou în minte baba din tren și de tēmă să nu mai dau față cu ea, m'am suit în o birjă și am dispus lipoveanului să māne la „Hotel Gabroveni“ al compatriotului nostru Mihalcea, care ne aștepta cu masa 'ntinsă și cu patul așternut. Abia așeđați la masă și sosesc bătrânul — pururea tinēr, dl V. A. Urechia, însoțit de mai mulți bărbați distinși ai capitalei, spre a ne aduce salutul celor ce simt romānesce. — Din cuvintele d-lui C. A. Rosetti am înțeles enigma pedecilor de mai înainte. Baba în adevēr era cu musca pe căciulă, căci ea era *înruparea puterii diplomatice*, care ne-a trāgānat sosirea. Imi venise odată în minte gândul s'o arunc pe geamul cupeului în vēt și rēu imi pare c'am perdut ocașiunea. Pōte am fi scāpat pe viitor de māna-i atât de māiēstră în incurcarea itelor.

— Lenițo să mergem la prânz — țise dōmna Căldărescu cătră ei.

— După prânz să ne 'ntălnim aici în parc dom-nule, scrisōrea să o lași la mine până după prânz.

După prânz dōmna Căldărescu voia să facă o primblare mai lungă cu alte dōmne. Eleonora fiind prea slabă, nu îi era permis, și așa ea a rămas cu profeso-rul Iordache în parc. Era tocmai bine venit acest plan.

S'au așezat pe canapeaua din capătul parcului, unde ședea de obicei cu mamă-sa și de unde vedea și societatea, cu care mergea mamă-sa la primblare, până la pōlele muntelui cu brădet.

După ce ceti Eleonora epistola, nu scia ce să cređă și ce să dică.

— Cum să pōte asta? Asta e scrisōrea lui Padu și e cu subscrierea lui Barța! Dar eu pe Barța nici nu l'am vėđut de vr'o nouė-dece ani.

— N'a fost el la dvōstră?

— De unde, nici nu am știut, că a fost în V...a.

— Să pōte ȳre — țise Iordache cu ochi străluci-tori de bucurie — dșōră Leni să fie ȳre epistola falsă, nu e adevėrat...?

— Nimic domnule!

— Mė faci să inebunesc de bucurie, dșōră Leni.

— Padu este intrigantul, el este mișelul adevėrat.

Aceste au fost puse la cale de el, să își ajungă scopul. Miserabilul, a cutezat să imi stea înainte cu min-ciuni și șarlatanerii de aceste. Pfu!, se am putere l'aș nimici. Prăpăditul, miserabilul...

— Nu te supėra dșōra Leni, lasă-l, își va lua el o-sinda. Dumneđeu l'a pedepsi, noi ȳmenii să il lăsăm în pace.

— Nu pot, cum cutėză mișelul să facă astfel de ticăloșii. Mi-a omorit mirele și voia acum să mă ni-micėscă și pe mine... ah, că...

— Liniștește-te, dșōră Leni, pentru Dumneđeu, îți face rėu iritarea asta, scii bine că te bolnăvesci ėrăș, te rog lasă... nu mă face nenorocit. Mi-am ispășit eu pėcatul scii de atunci, când ți-am vorbit ėrăș de duelul acesta nenorocit, te-ai fost bolnăvit mai rėu, atunci am đis, că nu-ți voiu mai vorbi, și ėtă pėcatele mele ėrăș m'au împins.

— Nu dle, acum nu voiu fi bolnavă mai mult. Acum sciu cum stau lucrurile, de acum nu mă mai veđi bolnavă. Am mângăierea, că am aflat adevėrul, după care am umblat așa mult.

— Numai atăta mângăiere ai?

— Și încă una, că am aflat, că dta nu m'ai în-șelat.

— Eu nu-ți pot spune nimic acum. Sunt prea fe-ricit, dōmne, dă-mi putere, nu mă lăsa acum, când am ajuns la fericirea dorită.

Eleonora vėđėndu-l așa mișcat începū a plānge. Iordache îi luă mănile și între lacrimi îi le copleși cu sărutări.

— Acum pot să mor, am gustat fericirea — țise Iordache plāngėnd ca un băiat.

— Să mori? — țise Eleonora uitānduse cu ochii plini de lacrimi la el.

— Da, pot să mor, am gustat fericirea, ți-am sārutat mănutele; atāt, ba pōte nici atāt nu am dorit din fericire. Nu imi pasă de acum să mor.

— Iordache cum pōți vorbi așa, m'ai lăsa ėrăș nemāngăiată, prada suferințelor?

— Eu? dōmne pāzesce, nu te mai las suferinței, te-aș purta tot pe brațe-mi, te-aș pāzi de tot rėul, dar... ah Leni scumpă nu pot... nu îndrāsnesc...

— De acum să fi tot lāngă mine, ėtă mână mea.

Iordache îi prinse tremurānd mână și sārutāndu-o mereu o umplū cu lacrimile fericirei.

XII.

Pe la finea lui August, cam la dōuė sėptėmāni după ce să re'ntōrse dōmna Căldărescu cu Eleonora acasă, Viorica îi retrimise lui Padu inelul de logodnă. Acėsta a surprins grozav pe ȳmeni, mai cu sēmă în cer-cul cunoscințelor ei, cari sciau, că logodna să făcuse din iubire reciprocă.

Viorica cercetă și scrută tot posibilul, ca să se convingă despre caracterul lui Padu, căci iubirea ce o avusese față de el nu o putea șterge ușor din inima ei.

După ce Iordache să re'ntōrse și el la V...a, unde a fost denumit din nou în postul de mai nainte, dela el și prin el Viorica descoperi tōte mișeliile și mārșaveniile lui Padu. Iubirea îi să prefăcū în ură, vėđėnd fătārniciile, cu cari acela a știut-o încātușa în iubire așa ȳrbă, care ar fi tirit-o la cea mare nenoro-cire, dacă timpul nu ar fi copt aceste fără de legi și provedința nu le-ar fi descoperit.

Nu trecū mult și toți ȳmenii din societatea în care umblau Căldărescii sciau de intrigile țesute de Padu. Acesta era desperat, căci iubirea lui față de Viorica era o iubire adėnc simțită și adevėrată.

De odată apoi să vėđū desprețuit nu numai de Viorica și de familia Căldărescu, ci de toți ȳmenii și de intrėga societate, din care l-au și eschis.

Pe lāngă tōtă natura lui sēcă și caracterul sėu slab, acėsta lovitură o simți, căci era în joc o simțire sfântă — amorul lui.

Pārăsit de toți și desperat, într'o đi dispărū fără urmă din oraș.

INVOCĂȚIUNE.

*Cerescule Părinte, Tu 'ngrijitor eterne,
Ce lumii dai viață și scut mângăietor,
'Naintea cui pământul și ceriul se proșterne,
Intinde-Ți îndurarea spre scundele taverne,
In cari măhnit trăiesce al Daciei popor.*

*Adauge-i la putere curagiu, ca să învingă
Pe toți ce-i stau în cale și vreau perirea lui;
O, nu lăsa Tu, Dōmne, viața să i-o stingă
Dușmanii fără milă și 'n grōpă să-l împingă,
Ești tare și-i poți frānge, pe veci poți să-i repui!*

*In secolii lungi de chinuri, persecutat de sōrte
A dus o nōpte nēgră, o nōpte de amar,
Cu ȳrdele barbare, ce vrură a lui mōrte,
El lupte n'nterupte a fost silit să pōrte
Și-abia din timpū ulti dulci đile 'i resar.*

*Trimite dar din ceruri o rază de lumină
Să-i lumineze mintea, s'aprindă 'n a lui piept
A libertății flacări și-o 'ncredere deplină
In viitoru-i falnic viața să i-o țină,
Ca neînfrânt de dușmani să lupte pentru drept!*

*Când după deșteptare un viitor de aur
Așteptă pe urmașii augustului Traian,
Revarsă peste țără din săntul țeu tesaur
Sămânțele unirei, cea al mării laur
Să 'ncumneze fruntea la fie-care-oștean!*

O. Bocca.

REGINA BALULUI.

Noveletă.

V. R. Buticescu.

Era decis, ca reginei balului să i se ofere un buchet pompos.

Un fel de reclam.

Buchetul fu comandat dela cea mai renumită florărie, și trebuia să fie de o frumusețe și eleganță rară.

Și acel buchet se va oferi în timpul de pauză, cu o ceremonie frumoasă de carneval, celei mai frumoase, mai grațioase și mai elegante — reginei balului.

Era într'un orașel mic, unde glumele pot fi mai picante.

Acest plan era secretul arangerilor; un secret foarte mare. Tot insul îl spunea numai în șoptă, ca să nu scie nimenea, deci într'altă zi îl scia tot orașul.

Una numai nu putu afla onoratul public: cine vor fi membri în juriu?

Membrii juriului erau toți tineri; deci aveau interese să tacă. Nu voia nici unul să-și aprindă paie în cap. Resultatul a fost colosal.

Sala de bal era indusită cu lume alăsă, nu mai putea om de om.

În joc, în glume și în voie bună se întreceau unul pe altul.

Tote mergeau bine și ușor; numai un lucru părea greu: să alegi dintr'atâta frumusețe și eleganță pe regina balului.

Căci — e frumos ceea ce-ți place; și unuia-i place una, altuia-i place alta.

Una era frumusețe brunetă, alta era blondă. Una era melancolică și visătoare, alta era veselă și viuă; dulce și caldă, rece și superbă; smerită și modestă; sglobie și cochetă. Unele escelau prin simplitate, altele prin luc, fie-care prin ale sale grații. — Cine se potoalege pe cea mai frumoasă dintr'atâtea frumoase?

Domnișora Elena se primbla prin sală, la brațul unui avocat tânăr.

Avocatul era cum se dice, candidat de insurătoare. Domnișora Elena era o copilă tină, și o adevărată frumusețe. Era nevinovată și neespertă. Nu scia nici ea, și nu observase încă nici alții că e o frumusețe. Până acuma fusese copilă, acuma își făcea cel dintâiu debut de fată mare. O flăcă nouă în grădina cu flori, o stea de nou ivită între stele.

Tote cele frumoase își jucau rolul la tron, ori-care în felul său. Căci ah, a fi regină între regine e o diplomă de aur pe o viață întregă!... Elena nu aspira. Ea era copilă, fără aspirații. Veselă și naturală, nepricepând a calcula și a-și mări grațiile prin artă.

Ea nu scia, că: a scii, a pricepe: e o grație; a nu scii, a nu pricepe e o altă grație.

Publicul se preumbla prin sală; ei doi de braț.

— Scii ce, dle avocat?

— Ce?

— Mor de curiosă...

— Pentru ce, domnișoră.

— Aș vrea să sciu cine va dobândi buchetul.

— Un secret public, domnișoră. Îl scie ori și cine — dize avocatul glumeț.

Elena privi la el curiosă.

— Cine?

— Cea mai frumoasă.

Copila dădu cătră el cu batista.

— Ești un secant, de. Dar cine e cea mai frumoasă? Asta mi-o spune.

— Puțină paciintă. Timp de o oră — și vi-o spun.

— Uf, ce om uricios. — Peste o oră o voiu scii eu. Dar să aștepti o oră întregă! O oră e o vecinicie, când e omul curios.

— E bine. Facem altceva. Dacă n'aveți paciintă: uitați-vă împrejur — ba nu așa — etă stăm aci lângă oglinda asta mare. Publicul trece pe lângă noi — uitați-vă în oglindă, vedeți tot și judecați tot — și veți găci. — Ei, — dacă ar fi așa de ușor a găci. Dar asta e lucru mare.

— Ce e frumos, e frumos; îl vede ori și cine. E o frumusețe perfectă copleșește tot, și silesce pe oricine să se plece și să recunoască. Ca să deosebim pe Venus dintre stele, și sorele între luciferi — nu e greu.

Elena se întorse repede.

— Scii ce? Aid să găcim.

— Bine.

— Eu dic, că Anuța e cea mai frumoasă. Nu e așa? Ochi negrii, păr bogat, statură sveltă, toaleta minunată... Așa e, Anuța e cea mai frumoasă.

— Frumusețe, foarte frumoasă; dar este și mai frumoasă de cât Anuța.

— Ei veți! Etă din doi unul crede una, altul alta. Veți cât e de greu. — Stați, vă spun dară alta. E Iulia. Ochi vineți ca ceriul, păr blond ca aurul, vorbă môle și dulce, privire fantastică — un adevărat ideal. Place-ți.

— Place. Foarte frumoasă. Dar este alta tot mai frumoasă.

Copila, sglobie, își desfăcu eventailul, și se făcu să-l lovească.

— Dta ești un om uricios.

— E adevărat. Foarte uricios. — Dar pentru ce mi-o spui în față? Am greșit ceva? Eu aflu între dame alta, mai frumoasă de cât toate.

— Ei veți, — asta mi-o spune.

— Nu se potoe.

— Nu de, căci nu o scii — dize Elena copilăretă și certăretă.

— Eu o găcesc. Frumuseța ei se impune, dragostea mea îmi spune, — și eu nu mă înșel.

— Nu scii — dize Elena, cu un aer de copilă îndărătnică. — Dta nu scii nimic, dacă nu-mi spui și mie.

(Va urma.)

EPIGRAME.

Unui poet.

Poet sêrac. — Sê plânge 'ntr'una,
Făurind versuri sê crede mare.
Ar fi mai bine sê 'ncete struna,
Căci el sê plânge pentru parale.

București

C. Romulus.

Unui artist.

El sê laudă, că creiază,
Nu știu însă, cin' sê-l cređă!

Brașov.

Ioan Scurtu.

GEORGE DANDIN sau BĂRBATUL ÎNȘELAT.

Comedie în 3 acte după Molière

(Urmare.)

Trad. de Iosif Schiopul.

SCENA 3.

Dandin (singur).

Ghiță! Ghiță, acuma veđi, ce face soția ta! Așa-ți trebuie, dacă ai voit sê te căsătorești cu o nobilă! Soția ta te pòrtă de nas și tu nu ai nici dreptul de a te apêra, căci ea e nobilă, êr tu țeran! Dacă te ai fi căsătorit cu o țerancă, cu o bătaie strașnică ți-ai face dreptate! Dar nu, ți-a fost urit, nu ți-a plăcut sê fi domn în casa ta! Cum nu e destul, că ascultă pe un cavalier atât de obrasnic, sê mai învoesece sê se întêlnescă! Indată mă duc la părinții ei, sê fie martori rușinei, ce îmi face! Dar uite ambii sunt aci!

SCENA 4.

Domnul și Dômnă de Sotenville. George Dandin.

Dl de Sotenville. Ce s'a întêplat ginere! Pari scos din fire.

Dandin. Am causă sê fiu și —

Dômnă de Sotenville. Dumneđeul meu, ginere, nu știi atâta omenie, sê saluți pe cei cari te cercetéză?

Dandin. Oh! Lasă-mê, sócră, capul mi-e plin de necasuri, și —

Dômnă de Sotenville. Êrăși! Cum sê pòte, ginere, sê știi numai atâta omenie. Când vei invêța odată, cum trebuie sê te pòrți față de nobili de rangul nostru?

Dandin. Cum așa?

Dômnă de Sotenville. Când te vei desvêța de acest cuvênt comun „sócră“ și mê vei numi „stimată dômnă“.

Dandin. Pei drace! Dacă dta mê numesci ginere, dóră îmi va fi ertat și mie sê vê numesc sócră.

Dômnă de Sotenville. Lucrurile nu stau chiar așa! Invață odată, că nu sê cuvine a întrebuița acest cuvênt comun față de o nobilă, căci deși îmi ești ginere, e o deosebire mare între dta și noi și acêsta ar trebui sê o întêlegi!

Dl de Sotenville. Destul a fost, draga mea, sê —

Dômnă de Sotenville. Pentru D-đeu, dle Sotenville, cum pòți vorbi așa! Îți vei perde tótă autoritatea, ce o ai înainte ômenilor.

Dl de Sotenville. Ertăți-mê, dar în acêsta privința nu am lipsă de lecțiuni. Cel puțin de 20 ori am dovedit prin fapte bărbătesci, că nu sunt aplicat a ceda nici cât de puțin din pretențiile nòstre. Față de ginerele nostru sunt destule câte-va cuvinte! Spune-ne ginere, ce necaz ai?

Dandin. Dacă voiesci, domnule Sotenville, sê-ți spun verde ce mê apasă, trebuie sê mărturisesc, că am tótă cauza —

Dl de Sotenville. Stai, ginere! Nu sê cuvine a agrăi persòne de rang mai înalt cu numele; trebuie sê ȳici stimate domnule!

Dandin. Așa dară, stimate domnule, nu mai ȳic dle de Sotenville, trebuie sê mărturisesc, că soția mea —

Dl de Sotenville. Stai! Nu sê cuvine sê ȳici soția mea, când e vorbă de fca nòstră!

Dandin. Al dracului sê fie tótă trêba, turb...! Cum, soția mea nu e soția mea?

Dômnă de Sotenville. De sigur, ginere, e soția dtale; dar nu ți-e permis a o numi astfel. Acêsta numai în cazul acela ți-ar fi permis, dacă ar fi de rangul dtale!

Dandin (la o parte) Dracul sê ducă tóte căsătoriile micste. (Tare). Vê rog sê nu mê intrerupeți atâta, ci sê mê lăsați sê vorbesc, cum mê apucă gura. Trebuie sê vê spun, că sunt tare nemulțămîl cu căsătoria acêsta.

Dl de Sotenville. Și care e cauza, ginere?

Dômnă de Sotenville. Cum? Așa vorbesci despre un lucru, din care ai tras atâtea folóse.

Dandin. Ce folóse, stimată dômnă, deóre-ce nu mi-e permis a vê numi altfel? Pentru dvóstră căsătoria acêsta a fost strălucită, căci fără mine, pardonăți-mi, lucrurile ar sta rêu. Punga mea a trebuit sê acopere multe lipse. — Dar eu, eu ce folóse am avut? Nimic, de cât o lungire a numelui! În loc de George Dandin, mê numiți George de Dandiniere.

Dl de Sotenville. Cum ginere, pentru dta onórea de a fi înrudit cu familia de Sotenville nu însêmnă nimica?

Dômnă de Sotenville. Și cu cea de Prudoterie, din care mê trag eu! O familie, în care și descendenții femeiesci nobilitéză, încât copii dtale încă vor fi nobili.

Dandin. Aceste tóte sunt frumóse, copii mei vor fi nobili, êr după mine vor arêta ômenii cu degetul!

Dl de Sotenville. Ce însêmnă acêsta, ginere?

Dandin. Însêmnă, că fca dtale nu sê pòrtă așa, cum trebuie sê se pòrte o soție de trêbă, că face lucruri, cari vatêmă onórea mea.

Dômnă de Sotenville. Stai! Cugetă bine la ceea-ce ȳici! Fca mea sê trage din o familie, care e cu mult mai virtúosă, de cât sê se abată dela calea onórei. Și încât sê ține de familia de Prudoterie, mulțămîtă domnului, de 300 ani, încă nime nu a comis o faptă rușinósă.

Dl de Sotenville. În familia de Sotenville nu a esisat nici o cochetă!

Dômnă de Sotenville. Iaculine de Prudoterie nu a voit sê fie amanta unui duce, guvernorul provinciei nòstre.

(Va urma.)

SCIINȚE POPULARISATE.

Fiziologie.

Influența muzicii asupra animalelor.

Motto: Musica este o limbă ca toate altele, o limbă, care înlocuiește agerimea și precisiunea, ce-i lipsesc prin moietatea și suavitatea proprie a ei. E un vis și un cuvânt tot d'odată.

După scôla lui Platone, spiritul omului este creat, așa dicând, din armonie.

Musica, dicea el, pôte aduce în echilibru această armonie preesistentă și primitivă, dacă ea, precum se întemplă foarte des, s'a conturbat prin atingere cu lumea pământenă. Toți scriitorii vechi ne spun lucruri de necredut despre puterea tonurilor. Orfeu a îmblândit prin cântul său fiarele pădurei. Tot cei vechi ne mai spun, că după ce mórtea i-a răpit pe Eurydice, Orfeu a descins în infern, unde Plutone, mișcat de tonurile lui i-a promis întórcerea femeii sale, pe care însă Orfeu o perde a dóua óră, uitându-se înderét. Se mai dice, că divinul Amonsie ridică murii Thebei; la sunetul lirei sale, pietrile se așeau de sine unele peste altele.

Un autor, *Vigneul Marville*, descrie o experiență a sa, făcută într'o ți, pentru a constata influența muzicii asupra diferitelor animale. Pe când el intona o arie cu o trompetă, observă următoarele animale, cari erau sub ferestra sa: o mătă, un câne, un cal, un asin, o căprióră, mai mulți junci, paseri mici și câte-va găini. „Măta, dice el, mi se părea mie a nu simți nimic, și-mi da a înțelege, că ea ar fi schimbat bucurósă întréga simfonie și tot instrumentul pentru un șórece. Calul, care páscea, ridica din când în când capul căutând locul de unde venea simfonia. Cânele se așeau cu o mómăe pe picioarele de dinapoi și ținti spre muzică; el rămase foarte mult timp în această poziție și părea a cugeta ceva. Asinul nu arăta nici o susceptibilitate și-și vedea de ros iarba înainte: *asinus ad viram!*

Căprióra își ascuți urechile sale lungi și părea, că ascultă cu atențiune.

Juncii au tresărit un moment, s'au uitat la muzicant ca și când l'ar cunoșce și au trecut înainte. Pasările de prin cusci și de pe crăcile arborilor au început să țină și ele isonul. Cocoșul părea a cugeta numai la găinile sale, ér găinile numai la plăcerea ce le procura scăldatul în țerână.

Cânele, după *Buffon*, este foarte susceptibil la tonurile muzicale. „Am vedut câni, scrie el, cari posed o predilecțiune deosebită pentru muzică și alergau din curte sau culine, ca să asiste la un concert ce se dedea înainte vre-unei case“.

Mulți câni urlă, la auzul unor instrumente anumite. Cânele meu, Leul, nu pôte suferi în ruptul capului să audă o flașnetă.

Mie-mi pare că unde cântă așa fals. Am observat într'o ți la o cafenea în București unde se dau concerte corale, nesce tablite, pe care stetea scris: „Intrarea cu câni oprită“. Să vede, că orchestra nu e atât de sigură de esecuțiile sale.

În opul seu despre psihologia animalelor, dice *Scheistlin*, că s'au dresat câni, care repetau diferite cuvinte.

Se va părea pôte imposibil, dar étă ce dice *Leibnitz* într'un raport, care se pôte ceti în istoria academiilor de sciințe din Paris, pentru anul 1715. Într'un sat aprópe de Zeitz, în provincia Meissen, Leibnitz a întâlnit un câne, care avea o mărime mediocră și o căutură ordinară, dar putea vorbi. În urmă a aflat următoarele asupra acestui cas fenomenal:

Un băiat mic din acea localitate, a observat, că dobitocul lui țipă anumite tonuri, care seménau a cuvinte germane, el atunci și-a pus în minte să-l învețe a vorbi, ceea ce a și reușit după o muncă de doi ani, să-l facă a vorbi deslușit vr'o 40 de cuvinte.

Câni eschimoșilor posed estremul contrar, sunt muți.

(Va urma.) După diferiți autori: *Gr. Mărunțeanu*.

FELIURITE.

Pacea casnică.

La întrebările din Nr. 2 am mai primit următoarele răspunsuri:

La 1-a întrebare:

Dacă femeia e virtuosă, gelosia bărbatului este vătămătoare; dacă nu-i, gelosia bărbatului este măgulitoare.

La a 2-a întrebare:

Fericirea femeii o asigură judecata calmă și sănătósă a bărbatului.

La a 3-a întrebare:

Pacea casnică o asigură mai cu sémă indulgența femeii.

Ar...

Amalia R.

Un alt răspuns este:

1. Este vătămătoare și uriciósă.
2. Dacă se simte bine acasă.
3. Dacă scie fierbe bine.

Blaș, 3 Februaru 1895.

Gligorin.

Una și alta.

Prezența de spirit. Despre generalul frances Peinson se scie, că e foarte iute la mánie. Acum de curénd înfuriindu-se și-a bătut adjutantul cu biciușca. Acesta își scóse revolverul și trase asupra lui, dar arma nu se slobođi.

Generalul cu o mișcare repede a lovit revolverul din mâna adjutantului și grăi în ton séc:

— Opt díle arest, pentru că nu 'ți ții armele în bună rinduială.

Pe stradă. Dl X. se primblă pe stradă. Înaintea lui mergea un alt domn. Dl X. își dice:

— Uite, acesta este fratele Ilie, să-i dic un servus. Într'aceea ajunge pe domnul celalalt și din glumă îi cârpesce o palmă peste spate, dicându-i: servus Ilie!

În acest moment domnul se întórcce și X. vede spre marea lui mirare, că este un necunoscut.

— Pardon domnule, dice X. Am gândit că ești prietinel meu Ilie.

— N'are de a face, — răspunde necunoscutul, — chiar dacă aş fi Ilie, prietinel d'ale, n'ar fi trebuit să mă cărpesci în modul acesta.

Domnul X. la rîndul său îi dîce:

— Ei, domnul meu, pe d'ta de loc n'are să te intereseze cum şi în ce mod am eu obiceiul a cărpi pe prietinel meu Ilie.

* * *

Epitaf.

Aicea se odichnesce

Itig Brenner, fost crişmar;

Intreg satul îl jelesce,

Căci fu mare cămătar.

Antoniu Popp.

* * *

Englezi escentrici. În Londra a murit nu de mult lordul Oxford, care era unii dintre cei mai escentrici englezi. El era foarte avut şi cult. Ca tîner a fost ales de deputat în parlament, dar după prima şedinţă a declarat, că politica este un lucru prost. De atunci Oxford nici nu s'a mai ocupat cu politica, ci cu arta şi cu literatura, trăind mai cu seamă în Italia. Aici a luat în căsătorie pe lady Jave Grey, o engleză cultă şi cu spirit, dar tot aşa de escentrică ca şi el.

La opt zile după cununie ei s'au şi despărţit; n'au divorţat, dar nici n'au trăit împreună şi se întalneau numai în societăţi, unde se salutau şi vorbeau amical.

Lady Oxford a locuit până la mórtea sa întemplată 1886 în Florenza, unde întrunea elita societăţii în salónele sale.

Dacă o întreba cineva, că pentru ce s'a despărţit de bărbatul său, ea răspundea rîdînd, că lordul i-a dat numai două bucăţi de zahar la o ciască de tee, ér ea voia patru bucăţi.

Lordul din contra spunea, că nevastă-sa se punea la dejun, nespălată şi lua zaharul cu degetele. El, lordul, a rugat-o sau să se spele, sau să ia zaharul cu cleştele. După ce lady n'a voit să facă nici una nici alta, a fost silit să se despărtaş de ea.

Anecdote.

Turdaiadă. Ungurii turdeni sunt vestiţi de bătuti la cap. Cel mai vestit în privinţa acésta este între ei primarul lor, un bătrân, care a „gubernat“ oraşul până prin anii 90. Pasă-mi-te pentru cumînţia lui şi l'au ales de căpetenie.

Odată acest primar absentă din oraş o zi, ceea ce se întempla rar, căci bătrânul şedea tot acasă, să grijescă de oraş. Era în toiul verii şi iscându-se o furtună cu tunete şi fulgere, trăsnetul lovi podul cel mare şi acoperit de pe Arieş, şi-i aprinse streşina. Din norocire însă focul fu în curînd stîns.

A două zi îi se raportă primarului despre întemplare.

— Am sciut eu, — dîse el infuriat, — că aşa va fi; numai odată absentez de-acasă şi şi-atunci se 'ntemplă nenorocire.

Deslegarea logogrifului din Nrul 2 al fôiei nóstre este următórea:

Virgiliu, Avarii, Sórec, Irlandia, Lunatic, Ilustru, Engel, Lebeda, Uran, Caucasii, Animal, Cucu, Italia, Utop.

Iniţialele cetite de sus în jos, dau numele scumpului nostru martir *Vasilii Lucaciu*, ér cele finale cetite de jos în sus, dau numele iubitei sale soţii *Paulina Lucaciu*.

Corect au deslegat-o următóarele dómne, domnişóre şi domni: Eugenia Pop (Veneţia inferióră), Nicolau Onciul (Uzdin), Lucreţia Magda (Feneş), Ioan Cálnicean (Alba-Iulia), Isiţa Todoran (Cetatea de Baltă), Lucreţia Thomas, Cornelia Pop, Elena V. Pop, Nicolau V. Pop, Nicolau Vodă, Ana Vodă, T. Oltenescu (toţi din Tohanul Vechiu), Victoria Roşca (Alba-Iulia), Gavril Bozoşan (Biertan), Netti Totoian (Chişfaléu), Virgiliu Florian (Almaşul Mare), Cornelia şi Lucreţia Gotheas (Baru-Mare), Nicolau Onciul (Toracul-Mare), Sofia Cothişel (Certeje), Emil Cigarean (Turda), Victor Blăşian, Victor Negrea şi Camil Negrea (toţi din Blăş), Stefan Fărcaş (Sibiiu), V. Tărian (Sacul), Olimpia şi Augusta Vlăduţiu (Turda), Dumitru Amar (Şiria), Miţica Dancăş (Selişte), Mărióra Comaniei (Veneţia inferióră).

La sortare premiul l'a căştigat dómna Eugenia Pop din Veneţia inferióră.

Găcitură de şac

de Victor Blăşian.

					din							
mar-	va	lu-	a-	Toţi*								
le	du-	gi-	do-	mii								
					Mol-	-s	naţi,					
					ni-	în	în					
					Ve-							
					goi,	bră-	stra-					
					ţit.	pros-	niţi					
					te,	caţi.	a-	im-	ie			
Du-	si-	sta-	cu-	fă-	bo-	le						
re	tri-	în	ce	ba-	pus	au						
nul	pă-	In	cut	im-	au	gă-						
ei	şi	pa-	ei	ţit	s'	au						
					nós-	toţi	tăiu					
					în-	tre						

Să deslegă după săritura calului, începînd cu silaba însenată cu steluţă.

Terminul de deslegare este 26 Februarium st. v. (10 Martie n.) a. c.

Între deslegători se va sorta cartea apărută de curînd „Lumina Aşiei sau Marea Renunţare“ de Arnold Edwin, trad. de Gr. Goilav.